

ՃԱՆԱՊԱՐԶ ԶՐԱՆԿԱՐԻ ՄԻՋՈՎ՝

«Սամվել Լաճիկյանի՝ գույների նրբությամբ, մաքրությամբ և
գծանկարի հստակությամբ ստեղծած գործերը իսկական վարպետի ար-
տադրանքներ են: Ես գրում եմ մասնագիտական մաքրության մասին
և մեղք եմ գործում, երբ մտազայության եմ տալիս ներշնչանքը»:

Լևոն Հախվերդյան

Նկարիչ Սամվել Լաճիկյանի ճակատագիրը հարուստ է բարդ շրջադարձե-
րով ու արտասովոր իրադարձություններով: Լաճիկյանի կենսագրությանը հաղոր-
դակցվելիս զարմանում ես, թե ինչպիսի մեծ եռանդ ու հետաքրքրության ծիր է ու-
նեցել նա՝ գեղանկարչություն, գրաֆիկա, ռսկյա իրերի գեղարվեստական ձևավո-
րում, մանրանկարչություն և «շնչավորված» գորգեր:

Չունենալով մասնագիտական կրթություն՝ Սամվել Լաճիկյանը նկարում
էր և նկարում էր շատ լավ, նկարում էր, որովհետև պարզապես այլ կերպ չէր կա-
րող: Նկարիչը համոզված էր, որ աշխարհում չկան ապաշեռքի մարդիկ, որ բոլորն
էր յուրովի ինքնատիպ ու տաղանդավոր են: Խեղիքն իրենք իրենց գտնելու, ի վե-
րուստ տրված շնորհը հայտնաբերելու մեջ է: Եվ ապագա նկարիչը կարողացավ
լույս աշխարհ հանել իր ներսում թաքնված տաղանդը: 1981թ. ծնունդ է առնում

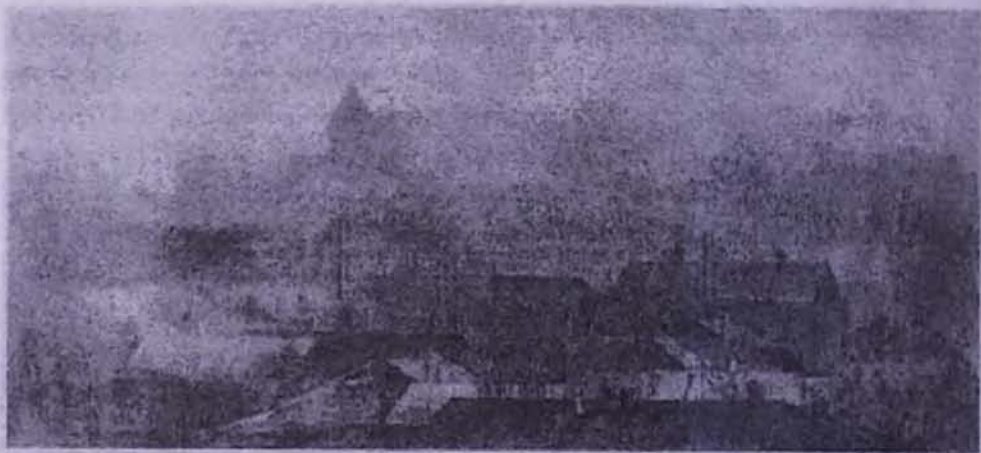
նրա ստեղծագործական առաջնեկը՝ «Նա-
տյուրմորա մոմով» ջրանկարը: Այս փոքրիկ,
գոդարիկ աշխատանքը ներկայացվեց Մոսկ-
վայում կազմակերպված ջրանկարի համա-
միութենական 6-րդ ցուցահանդեսում, այս-
պիսով նշանավորվեց նրա մուտքը արվես-
տի մեծ աշխարհ: Դրան հաջորդեց դիմանը-
կարների շարքը, որը նկարչին ճանաչում բե-
րեց նաև հայրենի քաղաքում: Բայց մասնա-
գիտական կրթություն ստանալու ցանկու-
թյունը արդեն կայացած նկարչին տարավ
Երևանի՝ այդ ժամանակ դեռ գեղարվեստա-
թատերական ինստիտուտ. ուսումնառու-
թյան 6-ամյա կուրսն ավարտեց երեք տարում:

Շնորհալի նկարչին նկատեց նաև ՀՀ ԳԱԱ արվեստի ինստիտուտի այն
ժամանակների տնօրեն Ռուբեն Զարյանը: «Ճանապարհ ջրանկարի միջով» հոդ-
վածքում նա միայն ավստոսանք հայտնեց, որ նկարիչը բնանկարներ չունի: Լաճիկ-
յանը երկար սպասել չտվեց: Այդ բացը լրացրեցին «Աշուն և Ձմեռ», «Հիեր և նորը»

* Հոդվածն իբրեւ գեկուցում ներկայացվել է Գյումրիում 2013թ. հոկտեմբերի 4-6-ը կայացած
«Պատմամշակութային ժառանգություն և արդյաականություն» միջազգային գիտաժողովում:

բնակարանները, որոնք քաղաքային տեսարաններ են նախկին Լենինականից՝ նկարչի խոսքերով՝ «ջերմությամբ լցված» փողոցներ, ՄԲ Ամենափրկիչ եկեղեցի, վառարանների ծխեղույզներ ու էլեկտրասյուների՝ միայն իրեն հատուկ պատկերներ. բնակարանները նկարված էին ջրաներկով: Նկարիչը ներկանյութերից նախընտրում էր ջրաներկը՝ քմահաճ, բայց փափուկ, թափանցիկ ու զգացմունքային, որն այնքան ներդաշնակ էր իր հոգուն:

Լաճիկյանն ընտրել էր քաղաքի մի գոտորիկ հատված և ստեղծել կամերային, լիրիկական բնակարաններ, որոնք չունեն կենցաղային մոտիվներ՝ բազմադրվազ եղելություններով: Նրան հետաքրքրել է իրադրության պարզ, սյուժեով չմիջնորդավորված տեսարանի անմիջական ցուցադրումը: Բնակարանները դիտողին են հաղորդում աշխանային և ձմեռային Գյումրու բնական ոլիթի զգացողությունը և հարուցում մեղմ, անդորրալից ու ներշուն տրամադրություն: Բնակարանները արգասիք են հեղինակի առաջին թարմ տպավորության և նկարված են մաքուր, միրաժային գունաքսվածքներով: Լաճիկյան նկարչի անհատականությանը չափազանց բնորոշ ու կարևոր է այն, որ նրա գործերում գունակերպարը հագեցած է բնության անմիջական դիտման ընթացքում առաջացած հիացումով ու մտորումներով: Նկարչի գույները ներդաշնակ են իրար՝ ու դիտողի երևակայությունը պոկում են ամենօրյա կյանքի պրոզայից ու տանում լիրիկայի մաքուր աշխարհը, ուր մարդը մենակ է իր խոհերի ու երազների հետ:

Նկարչի ստեղծագործական առաջին շրջանի ավարտը համընկավ 1988թ. երկրաշարժին, երբ երկինքն ու երկիրը խառնվեցին իրար, տակնուվրա եղան: Հաճախ ցավով մրմնջում էր. «Ավերակ երկիր, խավարած երկինք ու կույր, լուռ ու մուխ Աստված»: Ալեկոծվեց նրա ներաշխարհը, խարխուլվեց հոգեկան անդորրը: Ինքնաարտահայտման իրեն լավ ծանոթ նյութը՝ ջրաներկը, այլևս չէր բավարարում արվեստագետին: Վերջին ջրաներկ աշխատանքը «Փրկված ծաղիկներ» նատյուրմորտն էր: Նկարչին պետք էր մեկ այլ՝ ավելի կոպիտ, ավելի համարձակ, ավելի թանձր նյութ՝ յուղաներկ: Դա զուտ ներկանյութի փոփոխություն չէր, այլ ներաշխարհի, աշխարհընկալման ու կենսակերպի: Չէր մարել միայն հույսը: Այդ տա-

րիներին եւ ստեղծեց «Տրամադրություն», «Դաշտային ծաղիկներ» լուսանկարները, որոնցում որպէս խորք օգտագործված էր գորգը, որը հաջորդ նկարներում դադարելու էր պասիվ խորք լինելուց, այն առաջ էր գալու և ինքնուրույն արժեք էր ստանալով՝ վերածվելով «Հանգույցի», «Ասպետ»-ի, «Տիրամոր» և «Հույսի» գորգի նախադէպը չունեցող կիրառում: «Նատյուրմորտներ հայ կերպարվեստում շատ են եղել, սակայն դրանցում մեր կարպետը դարեր շարունակ լուռ ֆոն է եղել. Երբեմն՝ պասիվ, երբեմն՝ ակտիվ: Բայց Մամիկէ Լաճիկյանի մոտ նույն կարպետը ոգի է առել, կյանք ստացել: «Հույս», «Տիրամայրը», «Շղթայվածը», «Ասպետը» ստեղծագործություններում գորգը վերափոխվել է մեկ մանկանք գուրգուրող սիրասուն մոր, մեկ պատվախնդիր ասպետի, մեկ էլ՝ շղթաներից ազատված մարդու հոգու թռիչքի: «Հույս» աշխատանքը առանց վարանելու կարող ենք անվանել «Լարաբաղցի կամ զանգեզուրցի կնոջ դիմանկար». անգամ առանց դիմագծերի կնոջ կերպարն անչափ խոսուն է, համր վշտի մարմնացում: Գորգն այստեղ օժտվել է մարդկային հասկանիչներով: Նրանով նկարչին հաջողվել է ստեղծել հուզական տրամադրություն:

Լաճիկյանի կառվերում մեծ դեր է խաղում գորգի ֆակտուրան: Կարծում եմ, որ դրանք եւր խոսք են ոչ միայն նրա ստեղծագործության մեջ, այլև մեր արվեստում ընդհանրապես» գրում է գեղանկարիչ Գ.Խանջյանը: Լաճիկյանի կրտավներում գորգը անձնավորվում է, շունչ ու հոգի առնում: «Շղթայվածը» աշխատանքը արդեն ստեղծվում է ԱՄՆ-ում, ուր տեղափոխվել էր նրա ընտանիքով: 1994թ. դա հայրենիքից հեռու գտնվող մարդու հոգեվիճակն է, կարոտից կեղեքվող սրտի ճիչը: Բայց Լաճիկյանի անհանգիստ էությունը չէր կարող երկար համակերպվել կապանքներին: Նա պետք է ազատագրվեր իր շղթաներից և ստեղծում է «Թռիչքի փորձ» կտավը. դա հոգու թռիչքն էր, բայց՝ դեռ ոչ ճախրանքը:

Իր կատարյալ արտահայտման կերպը նկարիչը գտավ մանրանկարներում: Արարվեցին «Հայկական մանրանկարչություն» շարքի հինգ՝ «Մկիգը», «Մուտք», «Ներկայացում», «Իջեցում», «Վերջ» («Խորհրդավոր ընթրիք») գործերը:

Թեև շարքն ավարտվում է «Վերջ» ստեղծագործությամբ, բայց դա իրավամբ միայն այդ շարքի վերջն էր: Նկարչի ստեղծագործական միտքը որոնում էր ինքնաարտահայտման այլ կերպեր: Նա իր ուժերը փորձում է հան իր համար բոլորովին եւր՝ ոսկերչական իրերի ձևավորման ոլորտում: Լաճիկյանի երևակայությունն այս բնագավառում գերազանցում է սպասվածը: Նկարչի կոմպոզիցիաները հիացնում են մտածողության ինքնատիպությամբ, վարպետությամբ ու շքե-

դուքյամբ: Այս փոքրաչափ իրերը զարմացնում են իրենց մոնումենտալությամբ ու միաժամանակ երբությանբ: Վզեռցներում, ապարանջաններում մարմնավորվել են եզրիպատական հայարտ, ինքնավստան կլին փարավոնները: Ոսկու, լազուրի, փիրուզի գրագեստ գունային համադրումը էլ ավելի գեղեցկատես ու արժեքավոր են դարձնում զարդարվեստի այդ փայլուն դրսևորումները:

Վերադառնալով Գյումրի՝ նկարիչը կրկին ստեղծագործում է Հայրենի հողը, հարազատ քաղաքը կարծես նրան ստեղծագործական նոր լիցք են հաղորդել: Նրա խաղաղված հոգին կրկին վերադարձել է ջրանկարներին: Արդեն Գյումրիում նա ստեղծել է «Հովիկի դիմանկարը», «Վահագնի դիմանկարը», «Հոր դիմանկարը» դիմապատկերների նոր շարք: Այս ժանրում նկարչի վարպետությունը սահմանների ճանաչում: Աշխատելիս նա նկարչից վերածվում է հոգեվերլուծողի, թափանցում բնորդի ներաշխարհը և բացահայտում երևի թե նույնիսկ նրանց համար անհայտ գաղտնիքներ:

Նկարիչը բարեխղճորեն, երբեմն էլ նատուրալիստական մանրամասնությամբ է վերարտադրել բնորդների դիմագծերը: Մի դեպքում ուժեղ, կամային, ապագայի նկատմամբ հույսով առեցցուն երիտասարդն է «Հովիկի դիմանկարը», մյուսում՝ տարիների կենսափոքրավ իմաստնացած, կյանքում շատ արհավիրքներ դիմագրաված ծերունու՝ վարպետ Երվանդի դիմանկարը: Այս աշխատանքները մեծ հետաքրքրություն են ներկայացնում նաև գունային ընկալման տեսակետից. գույների ընտրության, դրանց համադրման մեջ է հատկապես դրսևորվել նկարչի գեղարվեստական բարձր ճաշակը:

Ուզում ենք հավատալ՝ նրա հաջորդ շարքը կոչվելու է «Վերադարձ», վերադարձ դեպի իր հարազատ ակունքները:

ДОРОГА ЧЕРЕЗ АКВАРЕЛЬ

___ Резюме ___

___ Л. Атанесян ___

Судьба художника Самвела Лачикуна богата необычными жизненными коллизиями. Знакомься с Лачикуном и его биографией, удивляешься его безграничной энергии, беспредельной любознательности. Это – одухотворенная живопись, графика, оформление изделий из драгоценных металлов, миниатюры.

С. Лачикун из всех изобразительных материалов предпочел акварель, как пластически и чувственно – мягкий способ передачи своего видения реальной действительности. Творческого самовыражения с помощью акварели оказалось недостаточным для более реального отражения новых мироощущений действительности, поскольку акварельная работа “Спасенные цветы”, требовала наиболее жесткого и контрастного способа передачи изображения, что могла бы дать работа в масле. Это не только замена материала, но и глубоко эстетичное и всепроникающая доступность мироощущения художника, вызывающее у зрителя чувство сопричастности к душевному равновесию и непреходящим ценностям человеческого самосознания.

В жанре портрета он не имеет себе равных среди современных художников. Работая, он перерождается в тонкого психолога, выявляет тайные и глубоко психологические черты индивидуума.

Տեղեկություններ հեղինակի մասին

Աթանեսյան Լաուրա Գերասիմի – մ.գ.թ., դրոշմու, ՀՀ ԳԱԱ Շիրակի Հայագիտական հետազոտությունների կենտրոնի գիտաշխատող, ԳՊՄԻ կերպարվեստի ամբիոնի վարիչ, Email: hkentron@mail.ru